

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto Din 90—
za pol leta Din 45—

V upravi stane mesečno Din 7—

NOVIČAS

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane 50 p

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta Din 22.50
za en mesec Din 7.50

Dajte amnestijo!

Nobena pravica vladarjev ni tako opravičena in tako simpatična, kakor pravica pomiloščenja. Navada je povsod, da se ob vsaki važni priliki izda amnestija za vojaške in politične obsojence. Tako pomiloščenje je s socialnega in kazenskopravnega stališča primerna korektura strogosti zakona in je sposobna bolj ko nobena druga stvar ublažiti vtis, ki ga povzroče politične obsodbe, ki so vedno le zrcalo pravne naziranja vladajočega režima.

Po celem svetu so bile po vojni obširne amnestije za politične in vojaške krivce, le vladarju naše države še ni predložil ministrski svet do sedaj nobenega takega predloga. Velikokrat je že bila prilika za to dana, javnost je pričakovala posebno ob nastopu vlade novega vladarja amnestije — ali do danes se pričakovanje javnosti ni izpolnilo.

Zakaj ministri še niso storili dolžnosti in predložili vladarju tak predlog? Je li minister pravde sam kriv tega, ali so še kake druge temne sile na delu, ki ne dopuste, da zasije enkrat tudi ljubezen in milost v tej državi, v kateri razširjajo sicer sijaj le žandarski bajoneti?

Naše ječe so polne političnih obsojencev. Cel svet se je zgražal ob grozodejstvih, ki so prišla na dan pri velikih političnih procesih zadnjega leta. Obsojencev se niso dokazala dejanja, katerih so jih obtoževali, in obsodili so jih zavoljo deliktov, ki spadajo pod tiskovni in združevalni zakon, obsodili so jih zavoljo legalne propagande, ki so jo vodili na shodih, kjer vladni zastopniki niso ugovarjali, in po spisih, ki jih državno pravdnštvo ni zaplenilo. Obsojeni so bili — ker bi sicer bila blažja režima še večja. Če kdaj, je potrebna v tem slučaju korektura obsodbe po aktu vladarjeve milosti.

Še hujše se godi tisočim in tisočim, ki jih preganjajo, ker ni dokazov za njihova protidržavna dejanja, le zavoljo njihovega prepričanja. To so tisti reveži, ki so osumljeni, da so pristaši komunizma in ki so preganjeni po starem »Vagabundengesetz« v pristojno občino, kjer nimajo prilike za službo in umirajo od glada, če nečejo — krasti...

Pomirjenje duhov ne more nastopiti, dokler bodo polne ječe pričale, da so tam še žrtve političnih borb in neurejenih razmer.

Zopet je prilika, ko javnost pričakuje amnestijo, ko javnost predvsem pričakuje, da se napravi za vedno konec »Vagabundengesetz« in preganjanju na slabem temelju sumničen.

Če hoče vladar uporabiti pravico amnestije, vlada nima pravice, da mu to brani. Vlada, ki ni prijazna amnestiji, naj pomisli, da bo kmalu čas, ko bo ona prosila amnestije za se pri ljudstvu!

Barantanje za amnestijo.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Vladne stranke imajo posvetovanja, kako naj se izvede nameravana amnestija o priliki kraljeve poroke. Vršijo se seje radikalnega in demokratskega kluba. Eni so za to, da se amnestirajo vsi politični in vojaški kaznenici. Med političnimi bi prišli v prvi vrsti v poštev komunisti, med vojaškimi pa člani zelenega kadra in črnorokci, obsojeni v znanem solunskem procesu. Drugi so proti amnestiji vseh teh. Med demokrati je splošno mnenje, naj se amnestirajo v prvi vrsti vsi srbski častniki-črnorokci, ki so bili obsojeni o priliki solunskega procesa. Iz amnestije utegne nastati še politična afera — reveži bodo pa čakali.

Državni dolgovi Jugoslavije.

Na včerajšnji seji finančnega odbora je navedel predsednik dr. Voja Veljković sledeče državne dolgove: Vojni dolgovi Srbije 2 milijardi frankov, predvojni dolgovi Avstro-Ogrske 100 milijonov zlatih frankov, najnovejše posojilo 100 milijonov dolarjev, 700 milijonov frankov za železnice in 4 milijarde dinarjev pri »Narodni banki«. Potemtakem znašajo skupni dolgovi po današnjem približnem valutnem razmerju 126 milijard, 800 milijonov kron.

Poslanci za delavske interese.

ZA TOBAČNO DELAVSTVO.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Poslanca Josip Gostinčar in dr. Andrej Gosar sta naslovila včeraj na upravo drž. monopolov posebno spomenico, v kateri odločno zahtevata, naj vendar že reši enkrat prošnjo tobačnih delavcev za zvišanje plač, ker je že skrajni čas, da se ta zadeva uredi, kajti delavstvo strada, družine propadajo, tobačni monopol pa donša državi največ dobička.

ZA ŽELEZNIČARJE.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Poslanec Jože Gostinčar je stavil na prometnega ministra Stanića nujno vprašanje, ali misli v najkrajšem času rešiti številne prošnje železničarjev, ki morajo iz službenih ozirov živeti ločeni od svojih družin in voditi dvojno gospodinjstvo. Poleg celotne bede železničarjev so ti ljudje še največji reveži, ker so prizadeti dvakrat. Nujno potrebno je, da se jim dovolijo še posebne preprotnosti doklade.

ZA RUDARJE.

Belgrad, 18. maja. Poslanec Gostinčar je vložil na ministra za rude in šume v zadevi dobave premoga samskim delavcem v državnem rudniku v Velenju in Zabukovci sledeči vprašanje:

V državnem premogovnem rudniku v Velenju na Štajerskem so dobivali tudi

samski delavci takozvani režijski premog. Pri reorganizaciji rudniških poslov, pa se je oddaja premoga samskim delavcem ukinila. Utemeljevala se je ta odredba s slabo konjunkturo proizvoda.

Kakor pa je razvidno iz odgovora gospoda ministra za rude in šume z dne 14. marca 1922, br. 1402, na upit g. poslanca Pušenjaka, so se razmere produkcije premoga znatno zboljšale. Glasom tega odgovora je znašala v letu 1918-19 proizvodnja premoga pri povprečnem številu delavcev 780, dnevno po 50 vagonov povprečno. Sedaj pa znaša produkcija pri povprečnem številu 738 delavcev po 75 vagonov dnevno. (Računamo vedno vagon po 10 ton.)

Z novim sistemom oziroma reorganizacijo so se poleg zvišanja produkcije, znižali tudi produkcijski stroški od 47.90 K na 30.80 K za cent premoga. Iz tega je razvidno, da delavstvo vrši z vso pridnostjo svojo nalogo.

Samskim delavcem se za odvzete premoga ni dala nikakoli odškodnina in vendar je bila dobava premoga pogoj službi, ki se od strani uprave krši z odvzetjem premoga. Podpisani vpraša:

Ali so vam g. minister znane te razmere v državnih premogovnikih v Velenju in Zabukovci? Ali hočete ukreniti vse, da dobe samski delavci v teh premogovnikih zopet potrebni premog?

V Dalmaciji umirajo gladi.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Skoro vse opozicijske stranke so se obrnile na vlado z zahtevo, naj se vendar kaj ukrene za gladujočo Dalmacijo. Po dosedanjih poročilih je v Dalmaciji umrlo od glada že deset oseb. Če ne bo kmalu pomoči, se bodo žrtve še pomnožile. Vlada je obljubila, da bo storila primerne korake.

Lloyd George o wranglouski nevarnosti.

Genova, 17. maja. Lloyd George je v svojem odgovoru na Čičerinova izvajanja govoril tudi o Wranglu. Rekel je, da Anglija z Wranglom ni imela ničesar opraviti. Kakor pravi Čičerin, se je Wranglova vojska preosnovala z namero, da napade Rusijo. Toda kolikor je meni znano, pred-

stavlja Wranglova četa veliko večjo nevarnost za tiste dežele, v katerih se sedaj nahajajo, nego za Rusijo. Ko se sklene mirovno-jamstvena pogodba, bodo tudi te dežele — zlasti Francija in Rumunija — dolžne, da ne podpirajo nobene akcije, ki bi bila naperjena proti Rusiji.

Zadnja seja genovske konference.

Genova, 18. maja. (Izv.) Na današnji plenarni seji so bili odsotni tako Francozi in Belgijci kakor Nemci. O poteku ruskih pogajanj je poročal italijanski zunanji minister Schanzer in izjavil, da je tudi zadnji ruski odgovor nesprijemljiv. Vendar se pogajanja nadaljujejo v Haagu, v katero svrhu se je ustanovila komisija izvedencev. Zedinjene države so sodelovanje zaenkrat odklonile.

Holandski delegat je podal izjavo, da bodo v Haagu vse delegacije vživale enake pravice. Lloyd George je izrazil željo, naj bi se vse delo haaške komisije vršilo v duhu miroljubnosti.

Sprejetih je bilo nekaj predlogov glede haaške komisije, nakar je predsednik De Facta sejo zaključil.

Genova, 18. maja. (Izv.) Zastopniki

Stavka v Pragi proti draginji.

Praga, 18. maja. (Izv.) Delavstvo je zaradi trajnega naraščanja draginje sklenilo prirediti splošno stavko. Listi poročajo, da izbruhne stavka jutri in da bodo zaradi tega jutri zaprta tudi vsa razvedrišča, kakor gledališča, kabareti, koncerti itd., kakor tudi gostilne in kavarne. Pocestna železnica jutri ne bo vozila. Za praške liste velja stavka od danes od 6. ure zvečer do jutri.

Kako se deli vojni plen.

Belgrad, 18. maja. (Izv.) Današnja seja parlamenta je razpravljala o interpelaciji poslanca Stojića radi izplačila vojne odškodnine in o poslovanju direkcije plena. V imenu vlade sta odgovarjala dr. Marko Trifković in dr. Laza Marković. Poslednji je nastopil za to, naj bi oškodovanci na podlagi sodnih ugotovitev sami zahtevali vojno odškodnino; to bi bilo mogoče seveda samo premožnejšim slojem. Zemljoradnik Jeremija Jeremić je poudarjal, da so propadli državi težki milijoni, da stanejo državo upravni organi vojnega plena mnogo milijonov, siromašni sloji, predvsem pa kmeti, ki so bili najbolj oškodovani v

vojni, niso dobili niti vinarja odškodnine, katero so pobasali v prvi vrsti belgrajski bogataši. Jeremić je odgovarjal minister Pucelj, zagovarjajoč prošlulo volovsko kupčijo, med njegovim govorom je prišlo do burnih prizorov in dejanskih spopadov med samostojneži in zemljoradniki. Nato je zagovarjal vlado radikalni disident Žujović. Proti njemu so hrupno nastopili zemljoradniki, ugovarjajoč, da zagovarja Žujović vlado samo zato, ker je dobil od vojne plena 12 konj in ker je omožil svojo hčer z belgrajskim milijonarjem. Žujović je nato bil dvoboj z zemljoradniki, očitajoč jim med drugim bolgarofilstvo. Prišlo je do izredno burnih prizorov.

Slovenska irgouska šola pred polomom.

Učiteljsko osebje drž. trg. šole je z današnjim dnem prenehalo poučevati nadure. Isto so storili tudi profesorji in namestni učitelji drž. trg. akademije. Do tega koraka jih je prisililo dejstvo, da že od 1. januarja 1922, to je: štiri mesece in pol poučujejo nadure zastoj, ne da bi se jim bile dale sploh najmanjše garancije, da se bo njih nadurno delo kdaj honoriralo. V Belgradu so že posredovali različni poslanci vseh strank, storil je v polni meri tozadevno dolžnost tudi g. načelnik oddelka za trgovino in industrijo v Ljubljani g. dr. Marn, doli v Belgradu pa vse obljubijo in — ničesar ne store. Vsled tega je učno osebje drž. trg. šole prisiljeno, da opusti poučevanje nadur in poučuje samo še za vsakega posameznika po zakonu določeno število obilgatnih ur.

Spričo tega pa odpadejo nekateri predmeti (knjigovodstvo, stenografija, stroje-pisje) popolnoma, drugi pa vsaj deloma, tako da je s tem ves pouk prišel na nič. Radi tega pa ne bo mogoče, da bi bili dijaki in dijakinje koncem leta kvalificirani iz predmetov, ki radi nadur odpadejo, in ne dobe izpričeval, ali z drugo besedo: Učenci in učenke brez izjeme, naj so v prvem ali drugem letniku, izgube eno celo leto. Kaj se to pravi, pa vedo najbolj starši sami. Zato pa naj ukrenejo starši kakor tudi drugi v to poklicani faktorji (zastopniki trgovskega in obrtnega stanu), da da minister ljudem, ki služijo, kar zaslužijo, kajti delavec je vreden svojega plačila.

Za železnice in železničarje.

Na včerajšnji seji finančnega odbora je zahteval prometni minister 5 milijard 21 milijonov 135.940 K proračuna za svoj resort. Od te vsote bi odpadlo na belgrajsko ravnateljstvo 1.260.442.040 K, na zagrebško 1.373.185.500 K na subotško 1.083.702.440 K in na sarajevsko 663.961.772 kron. Ministrstvo zahteva za redne izdatke 3 milijarde 160 milijonov kron, za izredne 240 milijonov kron ter za draginske doklade železničarjem 1 milijardo 640 milijonov kron. Pokritje bi se našlo deloma v 50% povišku železniških tarifov.

V imenu Jugoslovanskega kluba je naglasil poslanec Pušenjak, da minister ni dovolj utemeljil poviškov proračuna in da bo klub glasoval proti iz sledečih razlogov: 1. ker obstoji nevarnost, da se krediti ne bodo upoštevali v določene namene, 2. ker se investicijsko posojilo ni uporabilo po določilih zakona, 3. ker se železničarjem ne izplačujejo draginske doklade, 4. ker se ne zad leto dni zavlačuje zgradba proge Ormož—Ljutomer—Murska Sobota, 5. ker se iz kredita za trasiranje prog ne dajejo sredstva za zvezo Slovenije z morjem in 6. ker so ustavili promet na progi Murska Sobota—Hodoš, odkoder so celo odpeljali postajno pohišstvo, kar vzbuja splošno ogorčenje v Prekmurju.

Kritika Jugoslovanskega kluba je torej skozi stvarna in upravičena. Sedanja vladna gospoda je dokazala svojo popolno nezmožnost na vseh poljih državne uprave, posebno pa še v prometnem oddelku.

Današnja predborza.

Zagreb, 19. maja. (Izv.) Budimpešta 35.50—35.60, Berlin 96.50, Italija 14.62, London 1230, Newyork 274—275, dolarji 273, Praga 133, Dunaj 2.82.

Zürich, 19. maja. (Izv.) Berlin 1.77, Holandsko 202.50, Newyork 521.75, London 23.22, Pariz 47.37, Italija 26.80, Praga 9.97, Budimpešta 0.66, Zagreb 1.87 (padel), Sofija 3.92, Varšava 0.13, Dunaj 0.055, avstrijske krone 0.055.

Dunaj, 19. maja. (Izv.) Praga 189, Zagreb 35.125, Budimpešta 12.30, Varšava 2.42, Italija 510, Bukarešta 67, London 437, Newyork 9850, Pariz 888, Berlin 33.375, Holandsko 3850.

Belfast, 18. maja. (Izv.) Danes so vstali začeli znova streljati na vladne čete in policijo. Pri tem je bil en civilist ubit, več pa ranjenih. Na strani policije je bil en re-dar ubit, eden pa ranjen.

Politični dogodki.

† **Kraljevi dvor** — srbski. Na stavbi novega kraljevega dvora se nahaja samo srbski grb. Hudomušneži pripovedujejo, da se to razlaga na dva načina: Vlada matra Jugoslavijo za Veliko Srbijo, drugi pa pravijo, da bo kralj kraljeval v Jugoslaviji samo Srbom, Slovenija in Hrvaška pa si bodo volile presidente. Grb je torej dalekosežnega pomena.

† **Volitve bodo, volitve ne bodo.** Zakon o oblastni in srezki samoupravi je bil objavljen 28. aprila t. l. Torej bi se morale izvršiti volitve v te »samoupravne« enote najkasneje do 28. julija t. l. Volitve se bodo vršile na podlagi novih volivnih list po zakonu, ki naj bi bil sprejet te dni. Volitve enote bodo okraji in mesta, ki imajo najmanj 5000 prebivalcev. Na vsakih 10.000 prebivalcev pride en poslanec, ostanku nad 5000 glasov pa pripade še en poslanec. Po današnjih poročilih iz Belgrada pa se volitve ne bodo vršile po tem načrtu.

† **Boj za provizije pri posojilu.** Po belgrajskih poročilih so demokrate za Ble-rovo, a radikali za Krasovo skupino. Ker se ne more doseči sporazum, sta odpotovala finančni in prometni minister v Ilidže, da se zedinijo s Pasičem. Najbrže bo sprejela vlada obe posojili, da bo ostala ova cela, volk pa sit. Na ta način bi dobili obljubljene provizije in demokrate in radikali, čez čas pa se bo že dobilo neumno ljudstvo, ki bo plačalo vse skupaj.

† **Dr. Laginja v Jugoslovanskem klubu.** Bivši hrvaški ban dr. Laginja je došel včeraj v Belgrad in je posetil Jugoslovanski klub, kjer je bil zelo prijazno sprejet.

† **Pogajanja z Italijo končana.** Ako smemo verjeti najnovejšim vestem, se je dosegel med jugoslovansko in italijansko delegacijo sledeči sporazum: 1. Krog Zadra se ustanovi 13 km širok pas; 2. dovolijo se v prehranjevalne svrhe carinske in živilske olajšave; 3. tretji pas se takoj izprazni; 4. Baroš pripade Jugoslaviji; 5. mešana šestčlanska komisija določi v enem mesecu meje ter napravi načrt, da se zagotovi mir in red na Reki. — Jugoslovanska vlada o tem še ni razpravljala.

Dnevni dogodki.

— **Socialna Misel**, V. zvezek izide v ponedeljek ali najkasneje v torek 23. t. m. Prinese sledeče: *Sv. Frančišek paci-fist* od dr. Angelika Tominea, razpravo monsign. V. Podgorca o *štrajku* in razpravo o *istem vprašanju* z drugega vidika od Ivana Bukovnika, *Rusija po genovski konferenci* od Ignatusa, kjer se ne razlagajo samo politične posledice konference, nego tudi navajajo nekateri točni podatki o novem gospodarskem kurzu sovjetov; dr. Janko Golias referira o *sovjetskem zakonu o mezdah*; I. K. navaja iz Tardieujeve knjige poglavje, ki se tiče *vojnih reparacij*; Adriaticus poroča o *socialnopolitičnih problemih Julijske krajine*; M. obravnava *pomen petrolejskih ležišč* na Kavkazu, Mezopotamiji in Perziji za rešitev problemov,

katere si je zastavila genovska konferenca; nadalje imamo poročilo o *kongresu amsterdamske strokovne internacionale*, o programu *mednarodnega katoliškega kongresa*, ki se vrši avgusta t. l. v Luksemburgu; pregled o *svetovni politiki*; pregled o *revijah* obsega: *Critica sociale* — *La scuola cattolica* — *Revue de deux mondes* — *Revue de France* — *Mercur de France* — *Revue de Genève* — *Le Correspondant* — *Revue de Paris* — *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft* — *Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik* — *Preussische Jahrbücher* — *Spomenico o vzhodnogališkem vprašanju* ter nekatere slovenske revije in knjige. — Socialni referati obsegajo *Agrarne boje v Gornji Italiji* in *odnose pokojnega papeža Benedikta XV. do krščanskosocialnega gibanja*. — V oddelku za verstvo se poroča o zanimivih izvajanjih bivšega oberprokurora svetega sinoda Izvolškega o *zedinjenju cerkva*.

— **Za pomoč zadrugištvu.** Pred kratkim je finančni odbor oprostil zadruge plačevanja taks in poštinih pristojbin. Na seji finančnega odbora od 17. t. m. pa je bilo sklenjeno, da se raztegne čl. 9 b srbskega združnega zakona na celo državo. Po tem členu so zadruge oproščene vseh davkov.

— **Bodoča jugoslovanska kraljica** je velika športistinja, zna izvrstno jezdari, je zelo navdušena za lov in prav dobro »tera« avto. Tako poroča belgrajsko »Vreme« od 14. t. m.

— **Španski dvorni ceremonijel v Jugoslaviji.** Z veliko važnostjo in ponosom javljajo belgrajski listi, da so za dvor sprejeli in uvedli — španski ceremonijel. Paradno kočijo vleče 6 belcev, v slučaju žalovanja na dvoru pa 6 vrancev. Za ta španski sijaj so se mnogo trudile razne komisije in tudi stroški so temu sijaju in trudu primerni. Samo radi nabave raznih konj so komisije prepotovale Mažarsko, Avstrijo, Čehoslovaško in Nemčijo. — Najlepši konji so se kupili v Nemčiji. Najlepših in čistokrvnih je 90 po številu in dvorski hlev je postal kmalu premajhen in moral se je razširiti. Zares, vse se je storilo, da se španski dvorski ceremonijel kar najsvečaneje uvede in sprejme v naši — demokratični državi! — Narod naj se veseli, da smo tako bogati in razkošni ter da pri nas ni sestradanega in izmučenega delovnega ljudstva.

— **Razkošna kuhinja.** K naši včerajšnji notici pod tem naslovom nam pošilja gospod pokrajinski namestnik Hribar: »Vest, katero prinaša ta notica je docela izmišljena. Ni res, da bode popravilo kraljeve vile stalo najmanj okoli 8.000.000 K. Nadalje tudi ni res, da bi se preuredila med drugimi tudi kuhinja, in sicer tako razkošno, da nima noben evropski dvor take. V kuhinji se sploh niso izvršile nobene izpremembe ali poprave, edino kar se bode v isti izvršilo je to, da se bode prebelila. Končno je tudi docela izmišljena vest, da se je podal nalašč v Pariz poseben opremitelj, da tam prouči najmodernejši način opreme.« — K temu Hribarjevemu pojasnilu je prinesel današnji »Slovenec« sledečo opazko: »K temu za danes pripominjamo samo to, da imamo svoje podatke iz zanesljivega vira, ki nam bo vse v kratkem še bolj podrobno po-

jasnil. Za danes bi glede onih 8 milijonov kron vprašali samo g. pokrajinskega namestnika, koliko milijonov je določil samo za opravo in če ni uporabil v ta namen milijone, namenjene v narodnoobrambne svrhe?« — Poglavje o razkošni kuhinji obeta postati zanimivo za celo javnost.

— **Gasilno društvo občine št. Vid pri Ljubljani** priredi v nedeljo 21. t. m. ob 1. uri popoldne veliko gasilsko vajo v Mednem pri Ljubljani. Po vaji vrtna veselica mednega gasilnega društva, katere čisti dobiček se porabi v kritje stroškov, ki so nastali ob nabavi nove brizgalne in novih cevi. Prijatelji gasilstva vljudno vabljeni!

Ljubljanski dogodki.

Ljubljanski občinski svet razpuščen.

Današnje »Jutro« to uradno glasilo sedanjega režima, poroča iz Belgrada, da je minister za notranje zadeve odobril od namestnika Hribarja predlagani razpust občinskega sveta ljubljanskega. Nove volitve se bodo vršile na podlagi § 34 novega obč. vol. reda za Slovenijo potem ko bo od skupščine sprejeti zakon o volivnih listah uradno objavljen. Kakor smo na magistratu izvedeli, ne bo gerent mesta Ljubljane dr. Zarnik, menda ker ne uživa med demokrati dovoljnega zaupanja. Pač pa bo za gerenta imenovan dvorni svetnik Kremenšek. Da pa pridejo tudi »Jutroveci« na svoj račun, bo volitve vodil njihov eksponent g. vladni svetnik dr. Rutar. Župan dr. Perič preda občinske posle že danes ali jutri. V smislu § 87 mestnega štatuta sme politično oblastvo le iz tehničnih razlogov razpustiti obč. svet. Zoper tako odredbo, vsled katere nehajo posli vseh članov obč. sveta, je priziv od ministrstva notranjih stvari, a brez odločilne moči, pridržan obč. svetu, ki se sme zbrati samo še v ta namen, da sklepa o prizivu, ki bi ga morebiti vložil.

Kakor smo nformirani, se bo skotogotovo občinski svet v ta namen še enkrat setal, da protestira proti takemu postopanju od strani vlade.

— **Lj Paviljonsko vprašanje v Zvezdi.** Da rabi Zvezda svoj glasbeni paviljon, je jasno. Istotako javno je pa tudi, da mora biti tak paviljon javna, občinska last, ker taka javna naprava ne sme biti odvisna od dobre ali zle volje zasebnikov in raznih izprememb vsled prodaje, smrti lastnika itd. Zato je ogromna večina ljubljanskega prebivalstva z zadoščenjem pozdravila predlog, da mestna občina od kavarnarja Krapeša paviljon, ki ga je bil namenil za Zvezdo, odkupi. Istotako se vsakemu nepristranskemu motrilcu zdi prostor, kjer je stal Radecky, za paviljon umestnejši, nego vogal pred kavarno Zvezdo. Saj se okolu godbe zbira največja množina občinstva, vsled česar bi moral za časa koncertov promet občutno trpeti, ako bi stal paviljon v vogalu nasproti kavarni Zvezda. Občinstvo želi, da se ta stvar čim preje reši v zmislu gornjega načrta. Zasebni in

strankarsko politični interesi ne smejo pri tem igrati nobene vloge.

— **Lj Poti na Grad.** Obiskovalcem Grada je znano, kako neprijetno je, ker na severni strani Gradu ni bližnjice v mesto; marveč je treba iti do Dolenjskega mostu in od tam po cesti ob Gruberjevem kanalu nazaj v mesto. Pač vodi ena bližnjica po pobočju, ki ima preko Stolbe izhod v Streliško ulico; toda prehod na Stolbo in pa stopnice na stolbi so pripravne samo za hribolazce, ki so se poizkusili najmanj že na Triglavu. To pa posebno tedaj, kadar manjkata kar po ena ali dve stopnjici, ker je večinoma tako in prav sedaj — že več mesecev — zopet. Mestna uprava naj tej naravnost življenju nevarni nemarnosti na Stolbi napravi konec in spravi stopnice in stezo v red. Razen tega naj se pa uredi nova bližnjica, ki bi imela izhod v Lončarsko stezo. Stroške za tako bližnjico bo ljubljanska občina menda že še prenesla.

— **Lj Klopi na Grad!** Ljubljanski Grad je eden najlepših družinskih izprehajališč. Zvezda že zaradi svoje lege sredi mestnega prahu in malega obsega ne prihaja vpoštevati Tivoli in Rožnik sta že precej oddaljena in delata zahteve na toaletu. Grad je sredi mesta, a se po svoji vzpetosti dviga iznad mestnega dima in prahu ter tudi ni zbirališče elegantnega sveta. Za otroke in spremljajoče jih matere pravi raj. Toda na najlepših mestih, ki vabijo na odpočitek: v Regalijevem gaju in na Orlovem vrhu ni razen ene in pol nobenih klopi. Na tleh sedeti ni ne prijetno in v hladnejših dneh ne zdravo; razen tega trpi obleka. Absolutno potrebno je, da se Grad opremi s potrebnim številom klopi, da bo nudil ljudem vse, kar se more od javnega izprehajališča zahtevati. Obč. svetnik Pirce je v tem pogledu že podrezal v občinskem svetu, a uspeha še ni videti. Nujno torej pozivljamo magistrat, naj na Gradu stori svojo dolžnost nemudoma, dokler imamo letno dobo. To je ena izmed nujnih socialnih dolžnosti mestne uprave.

— **Lj Nujna seja vseh načelnikov LBO.** Spričo zadnjih dogodkov in vsled velevažnih najnovejših poročil izvršilnih komisarjev, sklicujem za danes ob osmih zvečer v običajnem lokalu nujno sejo vseh okrajnih načelnikov LBO. Poleg na včerajšnji seji določenega dnevnega reda prideta še poročila komisarjev za Split in Zagreb. Udeležba na podlagi § 14, točka d, o nujnosti brezpogojno obvezna. — Vodja LBO.

Naša društva.

— **Ljudski oder v Ljubljani.** Sestanek vseh članov in članic se vrši danes v petek 19. t. m. ob 8. uri zv. v društvenih prostorih. Ker je zadeva važna, je udeležba obvezna.

— **Mladinsko akademijo** priredi v nedeljo 21. t. m. ob 8. uri zvečer v šolski telovadnici na Cojzovi cesti (Grabem) Orel Krakovo-Trnovo. Na sporedu so raznovrstne telovadne točke moškega in ženskega naraščaja. Starše in prijatelje mladine vabi k mnogoštevilni udeležbi odbor.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

sprejema od svojih članov **hranilne vloge** v vseh svojih prodajalnah, katerih je v Sloveniji 36. Obrestujejo se po **5 %**!

Član ima pri tem dvakratni dobiček. Najpreje dobi 1 % več kot drugje, drugi ima korist njegova zadruga, ker pride ceneje do potrebnega kredita.

Tunel.

Roman. Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

3.

Panika je burila skozi tunel. Tridesetlisoč ljudi je pomelo iz rogov na svetlo. Moštvo v nepoškodovanih rovih je ustavilo delo v hipu, ko so zaslišali tulili eksplozijo.

»Morje prodiral« so vpili ter se spustili v beg. Toda inženirji so jih polisnili z revolverji v roki nazaj. Ko pa je privel oblak prahu ter pridrveli prepadeni ljudje, jih ni več zaustavila nobena groznja.

Zavihteli so se na vlake s kamenjem ter odvihrali. Na nekem izogibalšču je vlak skočil s tira in naenpot je bilo ustavljeno prihodnjih deset vlakov.

Tolpe so udrle v sporedni rov; postavlja se sredi tira so ustavljali vlake ter vpili. Vlaki pa so bili že naprtno polni ljudi; vojevali so se ostrbi boji za prostor. Panika je bila še zaraditega večja, ker ni nihče vedel, kaj se je bilo zgodilo — vedeli so samo to, da se je zgodilo nekaj prav posebno strašnega! Inženirji so pozikovali ljudi spametovati, ko pa se je valilo nasproti vedno več vlakov nabitopolnih preplašenih ljudi, ki so vpili: »Tunel gorit!« — ko se je privel iz temnih rogov še dim, se je panika točila tudi njih samih. Vsi vlaki so drdrali na proslo. Prihajajoči vlaki z gradivom in izmenjalnim moštvom so se na divje vpilje mimo drvečih tolp ustavili ter se ljudi obrnili nazaj.

Tako se je zgodilo, da je bil tunel dve uri po katastrofi na slo kilometrov popolnoma zapuščen. Tudi strojniki notranjih postaj so bili zbežali; stroji so mirovali. Samo tu in tam je bilo ostalo na postajah po par pogumnih inženirjev.

Inženir Bärman je branil zadnji vlak.

Ta vlak je imel deset vagonov ter stal v dovršenem delu »vic«, kjer so netali železno obreberje, petindvajset kilometrov za katastrofo. Razsvetljava je bila tudi tu pretrgana, a Bärman je postavil svetiljke z akumulatorji, ki so žarele v dim.

Tri lisoč mož je delalo v »vica«, približno dva tisoč jih je že odšlo, zadnji tisoč je hotel Bärman odpeljati s svojim vlakom.

Prihropeli so v gručah ter besni od strahu planili v vagone. Vedno več jih je prišlo. Bärman je potrpežljivo in žilavo čakal, kajli mnogo »vicarjev« je imelo tri kilometre do vlaka.

»Vozil Odpeljal!«

»Moramo jih počakati!« je vpil Bärman. »No dirty bussiness now! — Nikar svinjarji! Imam šest krogel v revolverju!«

Bärman je bil osivel, majhen mož na kratkih nogah, Nemec po rodu, in ni poznal šale.

Stopal je gorindol ob vlaku in hrulil in klet proti glavam in pestem, ki so se razburjale gori v dimu.

»Nobenih svinjarij, vsak pride ven!«

Bärman je držal revolver v roki pripravljen na strel. (Pri katastrofi se je pokazalo, da so bili vsi inženirji oboroženi z revolverji.)

Ko so se končno groznje vedno bolj množile, se je postavil poleg strojevodje ter mu zagrozil, da ga ustrelji, če odpelje brez povelja. Na vsakem odbijaču, na vsaki verigi je viselo vse polno ljudi in vsi so vpili: »Vozil, vozil!«

Toda Bärman je še vedno čakal, dasi je bil dim postal že neznosen.

Zagrmel je strel; Bärman je ogrnil po tleh in vlak je odpeljal.

Tolpe obupanih ljudi so drvele za njim, besnele od razjarjenosti in se slednjič brez sapa, hropeč, s peno na usnah ustavile brez sapa.

ln nato so se te zaostale tolpe napolile na štiristo-kilometersko pot čez pragove in grošč. In čimdalje so se valile, tem bolj je grozil klic: »Mac, ti si zapadel smrti!«

Za njimi pa, daleč za njimi jih je prihajalo še več, še vedno več, vedno več.

ln začel se je strašni tek v tunelu, listi strašni tek na življenje in smrt, o katerem so bili pozneje polni listi.

Tolpe so vedno bolj dirjale in besnele, čim dalje so drvele. Razbijale so skladišča, stroje in še celo polem, ko so že dospele na progo, kjer je še gorela elektrika, ni ponehala njihova besnost in groza. ln ko se je prikazal prvi rešilni vlak, ki naj bi jih spravil vse na prosto, dasi zanje ni bilo nobene nevarnosti več, so se borili z nožem in revolverjem, kdo pride prvi nani.

Oni čas, ko se je globoko v tunelu dogodila katastrofa, je bila v Mac City še noč. Bilo je mrko. Težki, debeli oblaki so rdečemrko žareli v svetlem nočnem meslu, ki je imelo najmanj spanja v tem času brez spanja.

Mac City je živela v vročici in ropotala kakor po dnevu. Do obzorja je bila zemlja pokrita od venomer se premikajočih žarečih veljokov lave, iz katerih so se dvigale iskre, ognjeni bliski in sopara. Na miriade migljajočih luči je švigalo semtertja kakor infuzoriji v mikroskopu. Slekene strehe strojeven na lerasah prožne zaseke so se leskalele kakor zelen led v mesečni zimski noči. Piščalke in zvonce so krvoločno vpili, okoliinokoli so odmevali udarci po železu in zemlji se je tresla.

(Dalje.)